

„Rovné a krásné náměstí, parkem a hudebním pavilonem ozdobené, má 82 arů a 74 m². Kolem stojí v rovných řadách pěkné domy,“

popisuje Čeněk Kramoliš v jedné ze svých knížek rožnovské náměstí. „Na počátku XX. stol. měl Rožnov ještě vesměs dřevěné domy, jen na náměstí stály čtyři

nízké zděné se zděným podloubím. První větší dům na jedno poschodí vystavěn teprve r. 1839.“ A na jiném místě doplňuje: „Radnice dřevěná o dvou světnicích vystavěna byla r. 1773; r. 1850 byla prodloužena, přistavěno podloubí a umístěna v ní 2. třída. Hotel Radhošť byl panský šenk, r. 1859 zvýšen na jedno poschodí. Polesenský úřad vystavěn téhož roku 1859.“ Na severní straně náměstí stály v té době také dvě mandlovny: Janíková a společnosti tkalců. Podnes si náměstí uchovalo svůj původní charakter, ale obě mandlovny jsou nenávratně minulostí, stejně jako gloriety,

kde koncertovala lázeňská hudba. Stará dřevěná radnice má své místo ve Valašském muzeu v přírodě, ta současná má místo v pěkné zděné budově na východním okraji náměstí.

Náměstí zdobí kromě malého parčíku socha sv. Jana Nepomuckého, postavená r. 1722 nákladem měšťana Václava Kvinty. Kvůli souměrnosti byla r. 1764 postavena na vedlejším rohu náměstí nákladem obce socha sv. Floriany. Dominantou náměstí je socha T. G. Masaryka, která byla v listopadu 1959 odstraněna a tajně ukryta, po roce 1990 jejím autorem sochařem Antoninem Chromkem obnovena a znovu instalována na původní podstavec. Rozsáhlá plocha v jižní části náměstí s kašnou slouží k vystoupení souborů, pořádání společenských akcí a jarmarků.

V průběhu staletí bylo rožnovské náměstí také svědkem historických událostí.

Za selských bouří roku 1751 vyslal krajský hejtman Závíš 17. dubna do Rožnova 612 koňáků a 30 portášů, zajali devět Rožnovanů a dvanáct dědinských, odvedli je nejprve do krásenského vězení, potom na Špilberk, kde jich většina v důsledku týrání zemřela ještě před vynesením rozsudku. O Velikonočním pondělí roku 1848 pochodovala náměstím gardová hudba, řízena Habakukem Janíkem. Když garda míjela na rohu náměstí kočár s choťí pana vrchního z Krásna, vzdal jí velitel Čeněk Janík šavlí čest. Avšak madame Stögrová se domnívala, že jí chce probodnout a omdlela.

Hudbou postrašení koně se vzpínali. Při vyšetřování vyvázl komandant gardy bez pohromy, nemohl býti trestán, že vzdával čest, ale kapelník Habakuk byl arestován, že měl hudbu zastavit, když milostivá paní jela.

I jiné slavnosti se na městském rynku odehrávaly. Když se dne 24. února 1853 ujal funkce nový purkmistr Maniak, hned nechal uspořádat slavnost, dopoledne se konaly bohoslužby, večer hrála hudba na náměstí, okna domů byla osvětlena a ozdobena nápisy. Slavnost se konala také na podzim roku 1859, kdy do Rožnova zavítal olomoucký arcibiskup Bedřich z Fürstenberka a z tribuny před domem Jana Billa uděloval přítomným požehnání.

Také válka s Pruskem roku 1866 se dotkla Rožnova. Dne 13. května přitáhlo do města vojsko v síle 1 200 mužů, samí Rusíni, pobýli v Rožnově až do odjezdu Prušáků z Brna. Dokonce sám generál Klapka, pomocník pruského krále, přijel 5. srpna toho roku do Rožnova. Vojsko se rozložilo za městem v Hájnici, oficírstvo se ubytovalo v panské hospodě Radhošť a k jeho ochraně zůstala na náměstí jedna setnina. Moderní doba vstoupila do Rožnova v srpnu roku 1873, bylo zavedeno osvětlení, petrolejové lampy byly připevněny na zdi domů nebo na ulicích na sloupy, roku 1879 dána podél domů dlažba, roku 1929 vybudován vodovod a provedena kanalizace části náměstí.

Neslavnou chvíli zažilo náměstí 18. března 1939, tehdy ve sněhové vánici zde byl vítán vrchní velitel německého okupačního vojska generálplukovník Walter von Brauchitz. V roce 1945 prošla Rožnovem válečná fronta, během dramatických 72 hodin bojů zahynulo také několik rožnovských občanů. V neděli 6. 5. 1945 v 8 hodin

ráno se náměstí zaplnilo vojsky Rudé armády. Roku 1968 nenechalo Pražské jaro bez odezvy ani rožnovské náměstí, pak po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy ještě nějaký čas projížděly náměstím na protest osobní automobily s vlajicemi prapory. Svědkem spontánních událostí se náměstí stalo také v mrazivém a zasněženém listopadu roku 1989, shromáždění a průvody i zde napomohly nastolit novou, spravedlivější společnost.

Nejnovější historie Masarykova náměstí se začala psát v roce 1996, kdy byla nákladem 35 mil. Kč. provedena jeho generální rekonstrukce. Náměstí zkrášlily renovované domy, dostalo širší chodníky pro umístění předzahrádek, kolem dokola vysázeny listnaté stromy. Rekonstrukce byla dokončena v roce 1997, kdy si Rožnov připomínal 730 let své existence. Katastrofální povodeň, která v tomto roce postihla Moravu, napáchala v Rožnově škody za více jak 100 milionů korun. Voda rekonstruované náměstí nepoškodila a starosta mohl v rámci oslav poděkovat nejen budovatelům nového náměstí, ale také všem statečným lidem za jejich pomoc a obětavost během katastrofálních záplav.

Každý z domů na náměstí by mohl vyprávět vlastní historii.

Jejich umístění se po staletí příliš nezměnilo, někdy ani účel kterému sloužily. V přízemí byla obvykle provozována živnost, obchod, sloužilo restauračním účelům, patro bylo určeno k bydlení. I to už je převážně historie. Jen díky pamětníkům lze ještě ozvěnou zaslechnout původní jména a také, co kde bylo v jednotlivých obchodech k mání. Exkurzi po významnějších měšťanských domech otevřeme galerií na východní straně, zde domem nejvznosnějším, totiž budovou Městského úřadu. „Počátkem června roku 1954 jsem nastoupil jako notář na státní notářství v Rožnově pod Radhoštěm do radniční budovy na náměstí, a s údivem jsem zjistil, že se zde nachází celkem šest institucí,“ vzpomíná JUDr. František Pěcha. „Tehdejšímu místnímu národnímu výboru sloužily v přízemí pouze tři kancelářské místnosti. Byl zde také poštovní úřad. V prvním patře, kromě zmíněného notářství, byla také Advokátní poradna, pobočka Okresního soudu, pobočka České státní spořitelny. Z okna mé kanceláře jsem pozoroval turisty jak fotografují sochu T. G. Masaryka, vydržela tam až do listopadu 1959. V roce 1954 a také roku následujícího se na náměstí konala slavnost Božího těla, procesí věřících postupně obcházelo čtyři oltáře. V prostoru za radnicí byl v hospodářské budově sklad dříví a uhlí. Až do konce druhé světové války zde byla také malá věznice, v ní si odbývali trest delikventi s nižšími tresty, dozor vykonával pan Halamiček z Hážovic.“ V současné prodejně oděvů MJ úřadoval v minulosti pošťák Bill. Vedle v budově České spořitelny měl holičství Jindřich Navrátil. Plocha současného polyfunkčního domu patřila věhlasnému hotelu Radhošť, který byl zničen v posledních dnech války.

PRAMENY

ENDERS, J. N. Pověst o vzniku Rožnova. In Valašsko. Vsetín : Vlastivědný ústav, 1967. s.7-8.

HASALÍK, Radek. Radhošť v proměnách času. Rožnov p. R. : Valašský muzejní a národopisný spolek, 1999.

HOSÁK, Ladislav. Počátky osídlení a dějin Rožnova. In Valašsko. Vsetín : Vlastivědný ústav, 1967. s. 9-13.

KRAMOLIŠ, Čeněk. Z kroniky města Rožnova pod Radh. : obrázek města a života v něm dle starých listin. Rožnov p. R. : Město Rožnov pod Radhoštěm, 1920. s. 128.

KRAMOLIŠ, Čeněk. Ročenka města Rožnova pod Radh. a osad v okrese. Rožnov p. R. : Městská spořitelna, 1931. s. 46., s. 49.

MARTÍNEK, Vojtěch; JUREČEK, Josef. Od Ostravice k Radhošti : duchovní kultura kraje. Moravská Ostrava : Kulturní rada pro širší Ostravsko, 1941. s. 44-45.

Okres Vsetín : Rožnovsko – Valašskomeziříčsko – Vsetínsko. Valašské Meziříčí : Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. ISBN 80-86298-09-4. s. 506.

PAPICA, K. Osazení kraje rožnovského. Rožnov p. R. : Místní odbor Národní jednoty.

ŠTIKA, Jaroslav. Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj. Ostrava : Profil, 1973.

TVARŮŽEK, Josef. Kronika města Rožnova p. Radh., Rožnov p. R. : J. Tvarůžek, [b.r.]. Díl 5., Rožnov léčebním místem. s. 5.

Věčný hlas zvonů. [Vsetín] : Naše Valašsko, 1996.

V severní galerii zaplnila parfumerie Schlecker dlouhodobě uprázdněné místo po dvou zchátralých a posléze odstraněných budovách Lesního úřadu. Na západním konci pak galerii uzavírá zděný dům s prodejnou textilu, původně Šilarova cukrárna, později vinárna, po dlouhá léta zde měla místo České spořitelna.

Význačná je zejména západní galerie. V dnešní trafice měli původně obchod koloniál Kopečtí. Sousední dům sloužil jako cestovní kancelář, Tobolova hospoda, byla zde závodní jídelna, také holičství a kadeřnictví. Papírnickví ve vedlejší budově se podnes udrželo v místě od časů pana Kašíka, dnes už pod jiným majitelem. Podobně tomu bylo v sousední budově, kde byla Hanáčkova prodejna hraček a papírnickví. Prodejna Tescoma a elektro zboží byla původně vyhlášená Bažantova hospoda; někteří si ještě vzpomenou, že před rokem 1990 zde byla velmi pěkná prodejna knih. Sousední budova odněpaměti sloužila jako drogerie, v minulosti patřila panu Novotnému. V sousedství původně prodával boty pan Lasota, pak také firma Baťa. Na konci fronty domů pak až do druhé poloviny 20. století stál Žingorův dům, poslední dřevěný na rožnovském rynku, sloužil jako prodejna skla a porcelánu.

Jižní galerie začíná současnou prodejnu květin, původně Doležalovým obchodem potravin, později také šicích strojů a jízdních kol. V těsném sousedství, namísto současné pivnice, bylo věhlasné Kristkovo železářství. A v prostoru dnešních dvou prodejen Delikates měl svou prodejnu řezník Molitor a byla zde také Korbelova hospoda, ta měla v přední části ubytovnu, která později sloužila jako bufet a prodejna polotovarů. Posledním objektem je velkoprodejna potravin; původně

v těch místech byla prodejna novin, čistírna, opravná punčoch, ve dvoře měl pneuservis Divínek; stál zde rovněž pěkný měšťanský dům Kotoučkova (později Hambálkova) knihkupectví.

„Náměstí bylo pro mne vždy místem poznávání,“ vzpomíná paní Helena Polášková. „Konaly se zde tradiční jarmarky. Hliněné zboží, hrnce a džbánky pokládala paní Solanská na schody u sochy svatého Jana Nepomuckého. U sochy svatého Floriana bylo zase k mání máslo, vejce a domácí drůbež. V podloubí poslední dřevěnice na náměstí, kde dlouhá léta paní Šabacká prodávala porcelán, bylo možné se za pětadvacet haléřů zvážit na venkovní váze. Prodávali zde zeleninu manželé Christovi.

Náměstí bylo zároveň autobusové nádraží, jak do místních částí, tak také do vzdálenějších obcí. Kamenné schody knihkupectví pana Hambálka posloužily jako čekárna na autobus do Valašské Bystřice a na Hutisko. Autobusy zastavovaly ve směru svých linek také na dalších stranách náměstí. Nechyběla ani lékárna, kam jsme si jako děti chodily koupit tmavé pastilky dorette v plechové krabičce.“

„V obchodě Kramolišových se smíšeným zbožím zacinkal zvonek u dveří a zavrzal dřevěný schod, když potřebné věci přicházela nakou-

pit děvčata, babky, ale také strýci,“ vzpomíná paní Čubová. „Zboží se nosilo v batochu, nebo v ranci z ubrusu na zádech, aby ruce zůstaly volné. Peníze bývaly ukryty v kapsáři, našitém až ve třetí sukni pod zástěrou.

Každou sobotu se na náměstí odbýval velký trh, vždy bylo plno lidí, vyhrávala muzika Rožnovanka. K dostání bylo všechno, pod borovicemi měli své místo metláři z Bystřic a ze Zubří. Hned vedle babka Solanská prodávala plechové hrnce a kastroly. K mání byly hrábě, metly, petrolej. Pálenku, oblečení a především potraviny prodával

strýc Doležal, pozdější starosta Rožnova. Kramolišovi prodávali keramiku, a kdo měl peníze, mohl koupit pěkný džbánek, nebo kameňák na mléko a smetanu. Nelze nezapomenout na svatoanenské putě. S krojovaným průvodem bylo náměstí nejpěknější. A také během zimy, když září kostelní věž a všechna světla na náměstí, tehdy je atmosféra rožnovského náměstí snad nejkrásnější.“

I dnes zůstalo rožnovské náměstí rovné a krásné s malým parčíkem uprostřed a s pěknými domy v řadách kolem. Je jako zrcadlo, ve kterém se zhlíží město, okolní zelené stráně i modrá obloha.

Projekt „Město v mé paměti“ je finančně podpořen z programu „ČSOB a Poštovní spořitelna pro podporu regionů“. Vydáno v roce 2009

Malá procházka po rožnovském náměstí